

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียน

กองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข (2517-2521: 113-114) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2517-2521" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองปรับปรุงงานสุขภาพของท้องที่อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม และเพื่อต้องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอันเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสุขภาพ และหารูปแบบของวิธีจัดและดำเนินการสุขภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนที่ได้ดำเนินการทดลองสุขภาพตามรูปแบบของโครงการทำให้มีผลในการเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติที่ดี เป็นไปในทางก้าวหน้าและถูกต้อง โครงการสอนและวิธีสอนมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม การบริการสุขภาพในโรงเรียนก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน มีผลทำให้สถิติการเจ็บป่วยของนักเรียนลดจำนวนลง อีกทั้งการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีสามารถสร้างสุขนิสัยที่ดีแก่นักเรียน นอกจากนี้การดำเนินการตามโครงการดังกล่าวยังได้รับผลอื่น ๆ ตามมาคือ ก่อให้เกิดทัศนคติและความร่วมมือจากผู้บริหารและชุมชนเป็นอย่างดี

พัชรา กาญจนารักษ์ และคณะ (2520: 63-65) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาโครงการสุขภาพในโรงเรียนและเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียน อำเภอแก่งคอย จ. สระบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาในการจัดโครงการสุขภาพใน

โรงเรียนและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ และสุขปฏิบัติทางสุขภาพของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่อยู่ในและนอกเขตเทศบาล พบว่า ครูที่อยู่ในเขต
เทศบาลมีความรู้ดีกว่าครูที่อยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจากครูสูงส่งกว่าและได้รับการอบรม
เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนมากกว่า ครูทั้งสองเขตมีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ดี และ
การปฏิบัติครูในเขตเทศบาลใช้วิธีการแบบบรรยายเป็นอันดับแรก ซึ่งไม่เหมาะกับการสอน
สุขศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งตรงกันข้ามกับครูที่อยู่นอกเขตเทศบาล

อภิรดี ทองประเสริฐ (2523: 126-135) ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดโครงการ
สุขภาพในโรงเรียนราษฎร์ระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ การ
จัดบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนสุขศึกษารวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพใน
โรงเรียนราษฎร์ระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง
นักเรียน โรงเรียนราษฎร์ระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร รวม 2 โรงเรียน จำนวน 223
คน ครู 46 คน ผู้ปกครอง 177 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ครูและผู้บริหารเห็นพ้องต้องกันว่า
โรงเรียนได้จัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะดีแล้ว ได้แก่ บริเวณอาคารสถานที่
2. ครูและผู้บริหารมีความเห็นขัดแย้งกันเห็นได้ชัดว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติด้าน
การจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องแก้ไข เช่น อุปกรณ์ป้องกันภัย สัญญาณ
3. การสอนสุขศึกษา ครูและผู้บริหารเห็นสอดคล้องกันว่าโรงเรียนปฏิบัติ
พฤติกรรมด้านการสอนสุขศึกษาอยู่ในระดับดี ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้และการเตรียม
การสอน
4. สุขนิสัยของเด็ก ครูและผู้บริหารเห็นสอดคล้องกันว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงาน
ด้านอบรมสุขนิสัยของเด็กอยู่ในระดับดี
5. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ครูและผู้บริหารเห็นสอดคล้องกันว่า
โรงเรียนได้ปฏิบัติด้านความสัมพันธ์อยู่ในระดับดี ได้แก่ การให้ครูพบปะกับผู้ปกครอง

6. ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับโครงการสุขภาพ
ในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อข้อความทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิลาศ จันทรัตน์ (2524: 77-79) ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา" โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสงขลา ว่าเป็นไปตามขั้นค้ำของงานสุขภาพในสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสุขภาพ
กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อศึกษาความเข้าใจ และปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพใน
โรงเรียนของครูใหญ่ ๆ โดยจำแนกตามระดับวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงาน และ เขตที่ตั้ง
ของโรงเรียน คำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังครูใหญ่จำนวน 247 คน เป็นครู
ใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตสุขภาพีบาล 20 คน และนอกเขตสุขภาพีบาล 227 คน ผล
จากการวิจัยพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียน
ให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นค้ำที่คณะกรรมการสุขภาพศึกษา กระทรวงสาธารณสุข
กำหนดไว้ ครูใหญ่มีความเข้าใจลักษณะการบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนในระดับดี
และพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง ครูใหญ่โรงเรียนในเขตสุขภาพีบาลมี
ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยแตกต่างกับครูใหญ่โรงเรียนนอกเขตสุขภาพีบาล
เมื่อจำแนกตามวุฒิและประสบการณ์การทำงานแล้ว ครูใหญ่มีความเข้าใจไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้
ยังพบว่า ครูใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน และปฏิบัติ
งานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งแตกต่างกันมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน
ไม่แตกต่างกัน

กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ กรมพลศึกษา (2527: 80-82) ทำการวิจัย
เรื่อง "การติดตามและประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
เปรียบเทียบการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียนนำโครงการสุขภาพในโรงเรียน
และโรงเรียนในโครงการสุขภาพในโรงเรียน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสุขภาพในโรงเรียน
ปีงบประมาณ 2525-2526 ในเขตการศึกษา 1, 2, 3, 8, 9 และ 12 จำนวนครูทั้งสิ้น 155 คน

จำนวนโรงเรียน 86 โรงเรียน ซึ่งแยกเป็นครูจำนวน 58 คน จากโรงเรียนนำโครงการ
 สุขภาพในโรงเรียน จำนวน 9 โรงเรียน และครูจำนวน 57 คน จากโรงเรียนในโครงการ
 สุขภาพในโรงเรียน จำนวน 77 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจเพื่อ
 ติดตาม และประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า

1. การจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียนนำโครงการสุขภาพใน
 โรงเรียน และโรงเรียนในโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยทั่วไปโรงเรียนมีการปรับปรุง
 ให้ดีขึ้นกว่าเดิม คิดเป็นอัตราร้อยละ 62.70 และ 59.63 ตามลำดับ
2. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะของโรงเรียนนำโครงการ
 สุขภาพในโรงเรียน และโรงเรียนในโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยทั่วไปแล้วโรงเรียน
 ส่วนใหญ่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม คิดเป็นอัตราร้อยละ 62.76 และ 60.25 ตามลำดับ
3. การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียนนำโครงการสุขภาพใน
 โรงเรียน และโรงเรียนในโครงการสุขภาพในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีการปรับปรุงให้ดีกว่าเดิม
 คิดเป็นอัตราร้อยละ 56.70 และ 56.53 ตามลำดับ
4. การสอนสุขศึกษาในโรงเรียนของโรงเรียนนำโครงการสุขภาพในโรงเรียน
 และโรงเรียนในโครงการสุขภาพในโรงเรียน ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่า
 เดิม คิดเป็นอัตราร้อยละ 65 และ 60.94 ตามลำดับ
5. การจัดและดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียนนำ
 โครงการสุขภาพในโรงเรียน และโรงเรียนในโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยทั่วไปมี
 การปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งคิดเป็นอัตราร้อยละ 70.88 และ 61.97 ตามลำดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียน

พัชรา กาญจนารัตน์ (2516: 69-71) ทำการวิจัยเรื่อง "สิ่งแวดล้อมทาง
 สุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อม
 ทางสุขภาพในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนของกรุงเทพ
 มหานครและโรงเรียนราษฎร์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษาได้ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม
 ทางสุขภาพในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูใหญ่โรงเรียนประถม

ศึกษาในกรุงเทพมหานครทั้งหมด 98 โรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาโดยทั่วไปเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนมากกว่าโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนราษฎร์ มีจำนวนนักเรียนในห้องมากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนโรงเรียนของกรุงเทพมหานครพบว่ามีครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สำหรับโรงเรียนราษฎร์นั้นพบว่า มีเนื้อที่ตั้งของโรงเรียนน้อยกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
2. สภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม ในวัด หรือในสุเหร่า มีสนามและบริเวณโรงเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีต้นไม้ที่ใช้อาศัยร่มเงาเล็กน้อย และมีห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน พบว่าโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท มีจำนวนโต๊ะเรียน ม้านั่ง กระจาดานดำ ช่องระบายอากาศ และแสงสว่างอย่างเพียงพอ แต่การจัดน้ำดื่มน้ำใช้ยังไม่ถูกสุขลักษณะและมีไม่เพียงพอ มีส้วมและที่ถ่ายบัสสาวะไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน การกำจัดขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ใช้วิธีการเผาและมีรถมารับไปกำจัด ส่วนการกำจัดน้ำโสโครกภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีท่อระบายน้ำโสโครกที่ไม่สามารถกำจัดได้ ในโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นและได้รับเหตุรำคาญต่าง ๆ น้อย
3. สภาพแวดล้อมทางจิตใจในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีบรรยากาศทางสังคมดีพอสมควร ครู โรงเรียน และบ้านมีความสัมพันธ์กันดี โรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมสันทนาการขึ้นภายในโรงเรียน

วิทย์ แก้วเกษม (2516: 69-71) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจการประปาห้องส้วมและโรงอาหารในโรงเรียนประถมศึกษา นอกเขตเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสำรวจการจัดสุขาภิบาลในโรงเรียนเกี่ยวกับประปาในโรงเรียน ห้องส้วมและโรงอาหาร โดยศึกษาจากโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1,047 โรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า

ประปาโรงเรียนมีร้อยละ 10 ของโรงเรียนทั้งหมด ส่วนใหญ่อานามัยสร้างให้ การจัดน้ำดื่มในโรงเรียนยังไม่เพียงพอ และบกพร่องทางด้านการรักษาความสะอาด อุปกรณ์และ

เครื่องใช้ในการดื่ม น้ำ โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องน้ำแค่จำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และ การรักษาความสะอาดห้องน้ำห้องส้วมไม่ดีพอ อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในห้องส้วม เช่น น้ำ กระดาษชำระ โรงเรียนจัดไว้น้อยมาก นักเรียนต้องจัดหาเอง ส่วนใหญ่นักเรียนใช้ กระดาษสมุด หนังสือพิมพ์ น้ำ กิ่งไม้ และใบไม้ชำระ ที่ปัสสาวะสำหรับนักเรียนมีจำนวนน้อย มาก โรงเรียนที่มีที่ปัสสาวะนั้นส่วนมากจัดเป็นส้วมชั่วคราว มีฝักกันหรือก้ำกึ่งเท่านั้น อ่างล้างมือ มีน้อยมาก ที่มีส่วนใหญ่ใช้ตุ่มน้ำมีชั้นดักล้างมือ แต่ไม่มีสบู่หรือผงซักฟอกสำหรับทำความสะอาดมือ โรงเรียนมีเพียงร้อยละ 17 เท่านั้น และส่วนมากเป็นโรงอาหารชั่วคราว

บุญขึ้น เตชะกัมพูช (2519: 67-75) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพใน โรงเรียนประถมศึกษาของสี่จังหวัดภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงการสุขภาพใน โรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยส่งแบบสอบถามถึงครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 102 โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน สังกัดเทศบาล จำนวน 32 โรงเรียน สังกัดโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 39 โรงเรียน ในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ พบว่า โรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ มีสนาม อาคาร เรียน ห้องพยาบาล ส้วม การระบายน้ำโสโครก และถังขยะมูลฝอยเพียงพอ โรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา ร้อยละ 50 ไม่เคยจัดทำโครงการสุขภาพในโรงเรียน บางโรงเรียนไม่มี สนาม บางโรงเรียนอาศัยที่วัด ประมาณร้อยละ 50 มีนักเรียนเดินห้อง สุขภัณฑ์ในห้องส้วม ส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอ การระบายน้ำโสโครกต้องแก้ไข สำหรับโรงเรียนประชาบาลการจัด สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2521 : 23-25) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน สถานที่ตั้งและบริเวณโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประเภทโรงเรียน เขตที่ตั้งและภาคภูมิศาสตร์ และเพื่อศึกษาเครื่องอำนวยความสะดวก อุปกรณ์การศึกษาที่มีอยู่ในโรงเรียนและสภาพการใช้ประโยชน์ของอาคารสถานที่ของ โรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประเภทโรงเรียน เขตที่ตั้ง และภาคภูมิศาสตร์ กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนประถมศึกษาทุกประเภท ยกเว้นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใน

โรงเรียนเดียวกันในทุกภาคภูมิศาสตร์ของประเทศ และกรุงเทพมหานคร รวมทั้งหมด 341 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือ แบบสำรวจอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา และแบบประเมินอาคารสถานที่และห้องเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า

โรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาล ดีกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลในเรื่อง พื้นที่ของโรงเรียน โอกาสที่จะขยายอาคารเรียน สุขลักษณะ และความปลอดภัยของห้องเรียน และมีพื้นที่ห้องเรียนต่อนักเรียนหนึ่งคนเฉลี่ยแล้วมากกว่าโรงเรียนในบริเวณอื่น ๆ แต่ในด้านการจัดมุมหนังสือ การจัดอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในห้องเรียนไม่เหมาะสม ไม่ชวนสนใจ ห้องต่างๆ เช่น ห้องครูใหญ่ ห้องพักครู ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องพยาบาล และห้องวิชาเฉพาะ โรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่ไม่มีห้องเหล่านี้ ในด้านเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ คือ น้ำ ไฟฟ้า ห้องส้วม สำหรับนักเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน โต๊ะ ม้านั่ง เครื่องเล่นประจำสนาม กระดานดำ หนังสือแบบเรียน เครื่องมือประกอบการเรียนต่าง ๆ โรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล โดยเฉพาะในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือขาดแคลนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มากกว่าโรงเรียนในเขตอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ

จากรวบรวม ตั้งศิริมงคล (2523: 96-99) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของโครงการสุศึกษาสายการศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพและเปรียบเทียบการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูในโรงเรียนในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา จำนวน 189 คน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาของโครงการส่วนใหญ่มีอาคารเป็นอาคารไม้และเหตุนำสาเหตุที่รบกวนการเรียนการสอนในโรงเรียน ได้แก่ แหล่งโสโครก โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งอบายมุข ภายในห้องเรียนมีแสงสว่างและการระบายอากาศพอเพียง จำนวนโต๊ะเรียนและม้านั่งเพียงพอกับจำนวนนักเรียนมีการจัดน้ำดื่มอยู่ในเกณฑ์ดีและน้ำดื่มนำใช้ภายในโรงเรียนใช้น้ำประปาที่มีก๊อกติดอยู่ แต่จำนวนอ่างล้างมือต่อนักเรียน 1 ที่ ยังไม่เพียงพอ อีกทั้งปริมาณส้วมต่อนักเรียนชายและหญิง และที่บัสสาวะชายก็ยังไม่เพียงพออีกด้วย

พิทา จันทรคามิ (2525: 108-114) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่หรือผู้รับผิดชอบโครงการสุขภาพในโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก จำนวน 414 คน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ พบว่า สถานที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในที่ดอนและตั้งอยู่ในชุมชนที่ไม่มีเหตุรำคาญ ห้องเรียน โต๊ะเรียน ม้านั่งไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมกับขนาดร่างกาย การระบายอากาศและแสงสว่างเพียงพอและเหมาะสม ส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะมีจำนวนพอเพียง ความเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ โรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 77.93 ไม่มีที่ปัสสาวะชาย การจัดน้ำดื่ม โรงเรียนขนาดใหญ่เกินร้อยละ 50 เป็นน้ำประปา โรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ส่วนใหญ่นำน้ำใส่คุ่ม ใส่ถังไว้ให้มีก๊อกเปิด

กาญจนา บุญมี (2527: 150-152) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพ ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนและเพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารจำนวน 275 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น 420 โรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดสภาพสิ่งแวดล้อมได้ถูกสุขลักษณะ แต่ยังมีส่วนน้อยที่ยังไม่ถูกสุขลักษณะ เช่น เรื่องน้ำท่วมขัง การระบายอากาศ และยังมีบางโรงเรียนมีส้วมไม่เพียงพอ

ศิริรัตน์ บุญदानนท์ (2528: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเปรียบเทียบ กับเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งคณะกรรมการสุขภาพสายการศึกษาในคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติกำหนดไว้ และเปรียบเทียบการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้านประเภทของโรงเรียน ระดับการศึกษา และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน รวบรวมข้อมูลจากโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 496 โรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาจัดสิ่งแวดล้อมได้สูงกว่าเกณฑ์ โดยเรียงตามลำดับความสามารถในการจัดได้มากน้อยตามประเภทโรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ที่เป็นโรงเรียนในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา
2. โรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
3. โรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ที่ไม่เป็นโรงเรียนในโครงการสุศึกษาสายการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน

ทวิสิทธิ์ ลิทธิกร (2513: 79, 81) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจสายตาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2513" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจลักษณะสายตาและการมองเห็นสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของกรมสามัญศึกษา จำนวน 1,940 คน เป็นชาย 970 คน และเป็นหญิง 970 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เครื่องวัดสายตาของบริษัท Bausch & Lomp Optical แบบทดสอบตาบอดสีตัวเลขเป็นจุดสีของอิชิฮาระ (Ishihara) แผ่นป้ายตัวอักษรไทยแบบสเนลเลน และแบบสอบถามประวัติการใช้สายตาของนักเรียน ดำเนินการวิจัยโดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามแล้วทำการวัดสายตาและทดสอบนัยน์ตาบอดสีทีละคน นำแบบสอบถามและผลการวัดสายมาคำนวณหาร้อยละของคำตอบ ผลจากการวิจัยพบว่า

นักเรียนทั้งชายและหญิงมีความผิดปกติของสายตาร้อยละ 24.85 เมื่อจำแนกความผิดปกติของสายตาแล้วพบว่า นักเรียนทั้งชายและหญิงมีสายตาสั้นร้อยละ 21.44 ของนักเรียนทั้งหมด สายตายาวร้อยละ 0.62 ของนักเรียนทั้งหมด ตาบอดสีร้อยละ 2.78 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เมื่อจำแนกแต่ละเพศแล้วพบว่า นักเรียนชายที่สายตาสั้นและได้สวมแว่นตาร้อยละ 2.73 ของจำนวนนักเรียนชายที่สายตาสั้น (183 คน) นักเรียนหญิงที่สายตาสั้นและได้สวมแว่นตาร้อยละ 4.29 ของจำนวนนักเรียนที่สายตาสั้น (233 คน) ส่วนนักเรียนที่สายตายาวนั้นไม่มีคนใดเลยที่สวมแว่นตา

บุญขึ้น เศษะกัมพูช (2519: 67-74) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของสี่จังหวัดภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยส่งแบบสอบถามถึงครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 102 โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน สังกัดเทศบาล จำนวน 32 โรงเรียน สังกัดโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 39 โรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพ พบว่า โรงเรียนราษฎร์มีการบันทึกสุขภาพและการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ทำปีละครั้ง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาบางโรงเรียนไม่เคยจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน เนื่องจากครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ สำหรับโรงเรียนประชาบาล การจัดบริการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ พยาบาล ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำเลย

อุดมศิลป์ ศรีสมบูรณ์ (2521: 130-140) ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งทำการวิจัยโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดโครงการอาหารกลางวัน 62 โรงเรียน และโรงเรียนที่ไม่ได้จัดโครงการอาหารกลางวันอีก 36 โรงเรียน รวม 98 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีนักเรียนยากจน ผู้ปกครองนักเรียนมีรายได้ค่อนข้างต่ำ โรงเรียนยังขาดความพร้อมในการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพราะขาดบุคลากรในการจัดทำ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ เงินทุนมีน้อย ขาดแคลนสถานที่ เพราะโรงเรียนเพียงร้อยละ 46.94 เท่านั้นที่มีโรงอาหาร ผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 13.27 มีความเห็นที่ไม่เห็นด้วยในการจัดทำโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน แต่ต้องการให้สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครเพิ่มงบประมาณรวมทั้งการจัดสรรอัตราค่าจ้างครูให้เพียงพอ เพื่อที่โรงเรียนจะได้สามารถจัดโครงการอาหารกลางวันได้โดยไม่เป็นภาระของโรงเรียนมากเกินไป

นภา ตรีสู่โกศล (2524: 40-43) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนของโครงการสุศึกษาสายการศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนของโครงการสุศึกษาสายการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการสุศึกษาสายการศึกษาที่เข้าอบรมในปีพ.ศ. 2522 โดยแยกกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนประถมต้นและประถมปลาย สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ 103 คน ผลจากการวิจัยพบว่า

1. การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนของโครงการสุศึกษาสายการศึกษามีสภาพที่ดีเป็นส่วนใหญ่ แต่บริการที่ต้องแก้ไขคือ การจัดยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน การทดสอบสายตาและตรวจฟัน และการจัดบริการอาหารกลางวัน

2. การเปรียบเทียบการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนของโครงการสุศึกษาสายการศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษา ปรากฏว่าโรงเรียนประถมศึกษาสามารถจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนได้ดีกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในเรื่อง การจัดบริการการปฐมพยาบาล การชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูง การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพจิตที่สามารถจัดได้ในระดับเดียวกัน

ทิพา จันทรคามิ (2525: 108-114) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่หรือผู้รับผิดชอบโครงการสุขภาพในโรงเรียนขนาดใหญ่ กลางและเล็ก จำนวน 414 คน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสุขภาพ พบว่า การตรวจสุขภาพตอนเช้าโดยครูส่วนใหญ่ทำทุกวัน โรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์เทอมละครั้ง การตรวจสายตาและทดสอบการได้ยิน ส่วนใหญ่โรงเรียนทุกขนาดไม่เคยจัดทำ การชั่งน้ำหนัก การวัดส่วนสูง ส่วนใหญ่ทำเทอมละครั้ง และโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่มีบัตรบันทึกสุขภาพ

กาญจนา บุญมี (2528: 150-152) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพ ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัด

โครงการสุขภาพในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารจำนวน 275 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น 420 โรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสุขภาพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบริการสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี แต่บางเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขคือ การตรวจวัดสายตานักเรียน และการทดสอบการได้ยิน โรงเรียนอีกประมาณ 1 ใน 4 ของโรงเรียนทั้งหมดครูยังไม่ได้รับการตรวจสุขภาพโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ร้อยละ 56.73)

จินดา บุญช่วยเกื้อกูล (2528: 59-60) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการบริการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 320 คน ผลจากการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ว่าการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีในด้านการบันทึกสุขภาพ การปฐมพยาบาล และการรักษาพยาบาล การจัดโภชนาการในโรงเรียน การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูง และโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน และรับรู้ว่ายู่ในคุณภาพพอใช้ในการตรวจสุขภาพนักเรียน การวัดสายตา และทดสอบการได้ยิน การช่วยเหลือเด็กพิการ การแนะแนวสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพจิต และการส่งเสริมสุขภาพครู

2. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ในด้านการบันทึกสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูง และคาดหวังว่าการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับดี ในด้านการตรวจสุขภาพนักเรียน การปฐมพยาบาลและการรักษาพยาบาล การจัดโภชนาการในโรงเรียน การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การวัดสายตาและทดสอบการได้ยิน การช่วยเหลือเด็กพิการ โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน การแนะแนวสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพจิต และการส่งเสริมสุขภาพครู

ฉิลาวรรณ วรณศรี (2528: 50) ทำการวิจัยเรื่อง "การบริการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริการสุขภาพและเพื่อเปรียบเทียบการบริการสุขภาพระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสุขภาพสายการศึกษา กับโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการสุขภาพสายการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน จำนวน 394 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสุขภาพสายการศึกษา 139 คน และผู้ที่อยู่ในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการสุขภาพสายการศึกษาจำนวน 255 คน พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 มีการบริการสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โรงเรียนที่มีผู้รับผิดชอบงานด้านบริการมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ทำมีประสบการณ์มากกว่า 3 ปี และเป็นเพศหญิง มีการบริการสุขภาพโดยส่วนรวมดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการสุขภาพสายการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนสุขภาพ

บุญขึ้น เตชะกัมพูช (2519: 67-75) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงการสุขภาพในโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยส่งแบบสอบถามถึงครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 102 โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 19 โรงเรียน สังกัดเทศบาล จำนวน 32 โรงเรียน สังกัดโรงเรียนราษฎร์ จำนวน 39 โรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนสุขภาพ พบว่า โรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนวิชาสุขภาพ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาทุกโรงเรียนให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนวิชาสุขภาพ บางโรงเรียนครูที่สอนไม่เคยศึกษาหรืออบรมวิชาสุขภาพมาก่อนเลย อุปกรณ์การสอนส่วนใหญ่มีไม่พอ เช่นเดียวกับโรงเรียนประชาบาล

สุรางค์รัตน์ ฌ พัทลุง (2520: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนแบบเดิม ได้ดำเนินการวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนวัดพลับพลาชัย จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองให้เรียนจากหนังสือ

การค้น ส่วนกลุ่มควบคุมให้เรียนกับครูตามปกติ ทั้ง 2 กลุ่มใช้เวลาเรียนรวมทั้งการทดสอบ
เท่ากัน ผลจากการวิจัยพบว่า

หนังสือการค้นที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงพอที่จะนำไปใช้สอนได้ ทำให้ผู้เรียนรู้
เพิ่มขึ้นและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนโดยใช้หนังสือการค้นแตกต่างจากสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน
โดยการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการเรียนด้วยหนังสือ
การค้นมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการเรียนแบบบรรยาย

ฉวีวรรณ ไทพริบ (2524: 45-48) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจการเรียน
การสอนสุขศึกษาในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการเรียน
การสอนสุขศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วิธีการศึกษาวิจัยโดยใช้เครื่องมือ
สำรวจการเรียนการสอนสุขศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของโครงการสุขศึกษา
สายการศึกษา 189 โรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาจัดการสอนวิชาสุขศึกษาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
อยู่ในระดับปานกลาง มีการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ใช้โครงการ
สอนหรือคู่มือครูวิชาสุขศึกษาของจังหวัดหรือเขต นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนอยู่ในระดับ
ปานกลาง หนังสือ คำรา คำมือ และเอกสารสำหรับอ่านประกอบมีน้อย มีอุปกรณ์การสอนน้อย
โรงเรียนประถมศึกษามีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษาและเน้นพฤติกรรมทางด้านปฏิบัติ
มากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เน้นพฤติกรรมด้านความรู้ และการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ทิพา จันทรคามิ (2525: 108-114) ทำการวิจัยเรื่อง "โครงการสุขภาพใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่หรือผู้รับผิดชอบ
โครงการสุขภาพในโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก จำนวน 414 คน ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับการสอนสุขศึกษา พบว่า การสอนสุขศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ส่วนใหญ่
ชั้นประถมต้นครูประจำชั้นเป็นผู้สอน ชั้นประถมปลายมีครูพิเศษสอน เอกสารเกี่ยวข้องกับ
สุขศึกษาไม่เพียงพอ และโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการนิเทศวิชาสุขศึกษาเลย

ของผู้บริหาร การอภิปรายกลุ่มระหว่างนักสาธารณสุขและนักเรียน เกี่ยวกับบริการสุขภาพ ที่ต้องการ การสำรวจความคิดเห็นของพยาบาลและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า บริการสุขภาพซึ่งเป็นที่ต้องการในโรงเรียนในรัฐวิสเคาซิล ได้แก่ การบริการเหตุฉุกเฉิน การบันทึกสุขภาพ การปฐมพยาบาล และการส่งต่อผู้ป่วย นอกจากนี้ผู้ปกครองนักเรียนยังต้องการให้มีพยาบาลประจำโรงเรียนตลอดเวลา นักสาธารณสุขเห็นว่าการจัดบริการควรให้สอดคล้องกับปัญหาชุมชน พยาบาลในโรงเรียนเห็นว่างานรักษาถือเป็นงานสำคัญในการบริการสุขภาพในโรงเรียน และปัญหาสำคัญของการบริการสุขภาพโดยทั่วไปคือ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง

ฮาเวล และมาร์ติน (Howell and Martin 1978:433-441) ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลรูปแบบของการบริการสุขภาพในโรงเรียน" (An Evaluation Model for School Health Services) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความจำเป็นระหว่างนโยบายของรัฐเวอร์จิเนียกับนโยบายอื่น ๆ ของผู้บริหารสุขภาพในโรงเรียน ดำเนินการวิจัยโดยสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับนโยบายการจัดโครงการบริการสุขภาพในโรงเรียน และตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดโครงการบริการสุขภาพ แบบสอบถามนี้ไปยังอาจารย์ใหญ่และครูสุศึกษา จากโรงเรียน 74 แห่งในรัฐเวอร์จิเนีย ผลจากการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะสำคัญและโครงสร้างของความเข้าใจในโครงการสุขภาพในโรงเรียน เกี่ยวกับการบริการสุขภาพในโรงเรียนได้มาจากข้อเสนอแนะของข้อมูลจากภายนอก
2. พยาบาลประจำโรงเรียนควรจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน
3. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการสุขภาพแก่บุคคลต่อไปนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู พยาบาลประจำโรงเรียน แพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วินเคลแมนและชาร์ลีน (Winkelman and Charlene 1983:400-403) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อบริการสุขภาพในโรงเรียน" (Parental Expectation of School Health Services) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริการ

สุขภาพด้านใดด้านหนึ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังว่าบุตรของเขาจะได้รับจากโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนในระดับ 3, 4 และ 5 จำนวน 56 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 300 คน ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองคาดหวังว่าบริการสุขภาพที่จำเป็นและควรมีในโรงเรียน เช่น การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการแนะนำเกี่ยวกับยา ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า การให้สุขศึกษาเป็นบริการที่ดีและจำเป็นสำหรับในโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนสุขศึกษา

ซีเมอร์ไล และคณะ (Zimmerli et al. 1969 : 343-348) ทำการวิจัยเรื่อง "โปรแกรมทดลองใช้วิดีโอเทปเป็นสื่อการสอนสุขศึกษาแก่นักเรียนระดับเกรด 6-9 (A Pilot Program Using Videotape as Health Education Media with Students in Grade Six to Nine) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบคือความรู้ และเจตคติทางสุขภาพ คำเนินการโดยใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยดูจากเกรดเป็นหลัก แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองมีนักเรียนชายและหญิง กลุ่มละ 267 คน กลุ่มควบคุมมีนักเรียนชายและหญิงกลุ่มละ 269 คน รวมทั้งสิ้น 1,072 คน รูปแบบของการวิจัยใช้วิธีให้ทั้งสองกลุ่มสอบก่อนและหลังการชมวิดีโอ ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองหลังจากได้ชมวิดีโอแล้ว ระดับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าการได้ชมวิดีโอมีผลพอที่จะทำให้เกิดความแตกต่างอย่างมากต่อผลการสอน

ฟรานซ์ ลอเรนซ์ (France Lawrenz 1984: 353) ทำการวิจัยเรื่อง "แนวทางใหม่ในการอบรมวิชาสุขศึกษา" (A New Approach to Health Education Inservice Training) คำเนินการวิจัยโดยการจัดอบรมครูประจำการด้านการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน ในลักษณะชุดอบรมสำเร็จรูปที่ผ่านการทดลองใช้มาแล้วจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และปัญหาจากครูประจำแต่ละท้องถิ่น คำเนินการอบรมโดยผู้บริหารระดับท้องถิ่นร่วมกับผู้นำระดับสูง เพื่อให้ครูสุขศึกษาสามารถนำชุดอบรมนี้ไปใช้ในท้องถิ่นได้ทันที ผลจากการวิจัยพบว่า การจัดอบรมครูประจำการได้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนสุขศึกษาในชั้นเรียน การใช้สื่อประกอบกิจกรรมสุขศึกษาและทำให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของครูและสภาพพื้นฐานทางวิชาการทั้งหมด ที่มีอยู่เดิมของท้องถิ่น ตลอดจนโครงการที่จะดำเนินต่อไปในอนาคต

คริสติน เจลส์มา และแวน แวเลย์ (Christine, Jelsma and Van Valey 1985: 151-153) ทำการวิจัยเรื่อง "ความใส่ใจด้านสุขภาพและการฝึกอบรมครูประถมศึกษาในมิชิแกน" (Health Concerns and Teacher Training of Selected Elementary Teachers in Michigan) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจระดับความสนใจด้านสุขภาพโดยสังเกตจากความรู้และเหตุผลในการพิจารณาเลือกปัญหาสุขภาพของเด็กของครูประถมศึกษา ระหว่างครูประจำชั้นกับครูพิเศษ ครูใหม่และครูเก่า ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพของเด็ก การแก้ปัญหาสุขภาพ และทัศนคติต่อการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายที่นำมาศึกษา ได้แก่ ครูที่ทำการสอนระดับอนุบาลถึงเกรด 6 จำนวน 717 คน ในเมืองคาลามาซุ รัฐมิชิแกน ผลจากการวิจัยพบว่า ครูระดับประถมศึกษา มีการเตรียมตัวไม่พอสำหรับภาระหน้าที่ที่ได้รับ โดยเฉพาะครูประจำชั้น เพราะเหตุว่าไม่มีความรู้ความสามารถในปัญหาสุขภาพที่สำคัญ ๆ เช่น การบาดเจ็บที่ศีรษะ การใช้ยาผิด และการแนะแนวสุขภาพ โดยครูในระดับประถมศึกษาต้องการได้รับการฝึกอบรมด้านสุขภาพอย่างมาก

สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียน ในประเทศพอลิเซียได้ดังนี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียนในสองลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่ง ได้แก่ การศึกษาวิจัยตลอดโครงการโดยเน้นการจัดกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพ และการสอนสุขศึกษา ลักษณะที่สอง ได้แก่ การศึกษาวิจัยในกิจกรรมเฉพาะด้าน การศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ สปป.ลาว ได้ว่า การจัดดำเนินการโครงการสุขภาพในโรงเรียน ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าโรงเรียนต่าง ๆ ได้มีการจัดทำโครงการสุขภาพมาช้านานแล้ว ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การไม่เห็นคุณค่าของการจัดทำโครงการสุขภาพในโรงเรียน การขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง การขาดความรู้ความเข้าใจและความสนใจในการจัดทำโครงการ การขาดงบประมาณ และขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่นภายนอกโรงเรียน ตลอดจนผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญในการจัดทำโครงการดังกล่าวอันเป็นผลทำให้โครงการสุขภาพในโรงเรียนไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

สำหรับการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาเฉพาะด้าน อันได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพ ตลอดจนการเรียนการสอนสุขศึกษา ซึ่งโรงเรียนส่วนมากเห็นความสำคัญของการจัดทำโครงการสุขภาพว่ามีผลต่อการพัฒนาสุขภาพของนักเรียนโดยตรง แต่ก็ยังพบว่ามีปัญหาอยู่เช่นกัน เช่น ปัญหาผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ การขาดงบประมาณ ตลอดจนครูผู้สอนไม่มีความรู้ หรือไม่เคยได้รับการฝึกอบรมในวิชาสุขศึกษามาก่อน แต่เนื่องจากงานวิจัยในต่างประเทศเป็นการวิจัยในรูปแบบการทดลองโดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จึงทำให้ทราบผลการปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่อง อันจะมีผลทำให้โครงการสุขภาพในโรงเรียนพัฒนาขึ้นจนเกิดประโยชน์แก่นักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน

จากแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐบาลได้มีนโยบายมุ่งพัฒนาประชาชนในเขตชนบทยากจน เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นภาคที่ได้ชื่อว่ายากจนที่สุด จากปัญหาความยากจนนี้เองทำให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา ดังจะเห็นได้จากวัฏจักรของความชั่วร้ายอันได้แก่ ความไม่รู้ ความยากจน และความเจ็บป่วย สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อประชากรในวัยเรียนด้วย เพราะแม้แต่ประชากรในวัยเรียนก็มีปัญหาสุขภาพเช่นกัน อย่างไรก็ตามวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาสุขภาพของนักเรียน วิธีการหนึ่งได้แก่ การจัดทำโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้ได้ผลดีที่สุดตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทนทานที่จะทำให้โครงการสุขภาพในโรงเรียนประสบผลสำเร็จนั้นคือ การศึกษาถึงสภาพและปัญหา ตลอดจนความต้องการในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการดังกล่าว และเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของนักเรียน ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรทำวิจัยในเรื่อง "ปัญหาและความต้องการในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9" โดยมุ่งศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และโรงเรียนที่อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลในพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี สกลนคร หนองคาย เลย และขอนแก่น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชาติ ที่มุ่งพัฒนาประชาชนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานของการมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง อันจะเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป